

Urbanek, Bożena

"Archiwum Historii i Filozofii Medycyny" - Rocznik 1995

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 41/2, 188-190

1996

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

¹⁰ R. Ergetowski: *Czytelnia. Towarzystwo Żydowskich Studentów Uniwersytetu Fryburskiego*. „Biuletyn Żydowskiego Instytutu Historycznego w Polsce” 1986 nr 1–2 s. 49–57.

Ryszard Ergetowski
(Wrocław)

„Archiwum Historii i Filozofii Medycyny” – Rocznik 1995.

Czasopismo „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny” założone zostało w 1924 r. przez prof. Adama Wrzosa (1875–1965). Po rocznej edycji, rozszerzono profil pisma i odtąd aż do wybuchu II wojny światowej ukazywało się jako „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny oraz Historii Nauk Przyrodniczych”. Reaktywowane po wojnie ukazywało się krótko, w okresie jednego roku od 1947 do 1948 r. Tradycja przedwojenna i treść pisma wyraźnie nie mieściły się w oficjalnym, państwowym programie tworzenia tzw. „nowej nauki”, dlatego zawieszono jego wydawanie. W 1958 r. z inicjatywy prof. Stanisława Konopki (1896–1982) ponownie zaczęło ukazywać się jako „Archiwum Historii Medycyny”. Dopiero w 1985 r. na mocy uchwały Walnego Zgromadzenia Członków Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji (PTHMiF) – na XIII Zjeździe w Katowicach wróciło do swej najstarszej nazwy.

Dzisiejsze „Archiwum Historii i Filozofii Medycyny” – organ PTHMiF ukazuje się co kwartał. Kształt merytoryczny nadaje mu Komitet Honorowy oraz Komitet Redakcyjny. Funkcję naczelnego redaktora z wyboru członków Towarzystwa – już drugą kadencję, która trwa trzy lata – pełni prof. dr hab. Tadeusz Brzeziński. Mimo trudności, w tym głównie natury finansowej, przez cały rok ukazywało się systematycznie w nakładzie 300 egzemplarzy. Rozpowszechniane jest przede wszystkim w prenumeracie. Ciągłość edycji pisma jest niewątpliwą zasługą redakcji, w tym redaktora naczelnego skutecznie poszukującego sponsorów. Aczkolwiek, jak głosi nagłówek na stronie tytułowej zeszytu 4, czasopismo wydawane jest przy pomocy finansowej Komitetu Badań Naukowych, ale i także dzięki prywatnemu wsparciu Państwa Marii i Wiktora Albertów.

Według spisu treści w poszczególnych zeszytach rocznika znajdujemy stałe działy jak: *Prace oryginalne*, *Doniesienia*, *Recenzje*, *Listy do Redakcji*, *Kronikę* oraz pt. *In Memoriam* – poświęcone zmarłym członkom Towarzystwa, a także *Źródła* i jednorazowo *Polemiki* (z. 4).

Zakres tematyczny i czasowy artykułów rocznika jest różnorodny, tj. od starożytności do czasów współczesnych, można w nim znaleźć omówienie XIX-wiecznej historii towarzystw medycznych, szkolnictwa, diagnostyki, epidemiologii oraz dziejów zawodów medycznych i czasopiśmiennictwa, a także interesujący artykuł A. Kordek: *O reklamie lekarskiej w Polsce*, z. 4 s. 431–443. Dość bogato repre-

zentowane są źródła. Przy czym nie zawsze są one drukowane w dziale specjalnie poświęconym tej problematyce: przykładem może być opracowanie autorstwa A. Joneczko: *Epitafium doktora Alberta Nigritiusa, XVI-wiecznego lekarza z Płocka w kościele parafialnym w Bieczu* (z. 1 s. 71–75); zabytek ten to mało wykorzystywane źródło przez badaczy, i to nie tylko przez historyków medycyny.

Specjalnym numerem jest zeszyt 2 w całości poświęcony 50 rocznicy wyzwolenia Polski spod okupacji hitlerowskiej, a zadedykowany uczestnikom II wojny światowej. Zamieszczono w nim artykuły dotyczące polskiej medycyny od czasów II Rzeczypospolitej, jak np. W. Wojtkiewicz-Rokowej: *Wydział Lekarski Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie w latach 1920–1939*, s. 133–139; W. Brzezińskiego: *Lista oficerów Służby Zdrowia, jeńców obozu w Ostaszku i Starobielsku*, s. 197–210; A. Drygasa: *Zaopatrzenie ludności w leki i sprzęt medyczny (sanitarny) w Polsce w pierwszym okresie po zakończeniu drugiej wojny światowej*, s. 171–189.

Wszystkie artykuły problemowe zostały zrecenzowane, o czym każdorazowo informowano czytelników.

Trzeba wspomnieć o dobrym zwyczaju zamieszczania przez Redakcję spisu treści pism historyczno-medycznych, ukazujących się na Węgrzech, w Niemczech. Może warto rozszerzyć tę informację na inne czasopisma, np. anglojęzyczne, a nawet zamieszczać przy tej okazji krytyczne oceny, uwagi czy mini-recenzje ich zawartości merytorycznej. Wydaje się, że dojrzeła sprawa rozważenia powrotu do tradycji „Archiwum...” z lat 70-tych i wznowienia tzw. działu *Przeglądu piśmiennictwa zagranicznego*.

Słabszą stroną jest pewna niezamierzona hermetyczność środowiska autorów, publikujących na łamach pisma głównie ze znanych ośrodków historii medycyny ze Szczecina, Gdańska, Łodzi czy Warszawy, a związanych z tamtejszymi Akademiami Medycznymi. Brak przy tym prac autorów np. z wydziałów historycznych uniwersytetów, a zarazem, nie będących członkami THMiF. Nie wynika to oczywiście z winy samej Redakcji – o czym zresztą wspominał na ostatnim, wrocławskim zjeździe Towarzystwa redaktor naczelny pisma – lecz głównie z powodu braku osób „chętnych”, pragnących publikować swój dorobek naukowy – dziś już bez honorarium.

Prawdopodobnie z powyższych względów na łamach „Archiwum” nie ukazała się też w roku 1995 żadna praca z filozofii medycyny.

Wzbogacić by mogła ramy pisma kiedyś wydawana bibliografia prac z historii medycyny. Przy tej okazji warto wspomnieć, iż pewnym krokiem w tej sprawie jest cenny zamysł Redakcji wydania – jako suplementu przygotowanego przez mgr Hannę Bojczuk, sekretarza Towarzystwa – wykazu rozpraw naukowych historyczno-medycznych, w tym magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych.

Całość pisma wydawana jest na bardzo dobrym papierze, w starannie wykonanej okładce. Zamieszcza się w nim także fotografie, ryciny oraz skróty w języku

angielskim publikowanych artykułów. Czasopismo drukuje roczny spis tytułów publikacji w układzie tematycznym oraz indeks nazwisk.

Bożena Urbanek
(Warszawa)